

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: соціальна відповідальність бізнесу на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні вона ще не здобула такого значення через деякі чинники, які впливають на цей процес і результат. **Мета дослідження:** з'ясувати основні проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні з метою визначення шляхів по їх подоланню. **Об'єкт дослідження:** загальні проблеми бізнесу в Україні. **Предмет дослідження:** проблеми, які пов'язані з бізнесом в Україні. **Завдання дослідження:** визначити напрями відсутності соціальної відповідальності бізнесу; розглянути різні прояви соціальної відповідальності; з'ясувати рішення цих проблем. В Україні соціальна відповідальність бізнесу до останнього часу не отримувала широкого поширення, будучи прерогативою іноземних підприємств. На сьогоднішній момент неможливо уявити будь-яку компанію, яка не була б провідником принципів корпоративної соціальної відповідальності. Багато соціально відповідальних корпорацій створюють внутрішні комітети або комісії з етики та/або соціальної відповідальності, завдання яких є об'єднання широкого кола пов'язаних з компанією організацій і людей для участі в розробці стратегій розвитку корпорації в питаннях корпоративної етики та соціальної політики щодо найманої праці і суспільства в цілому, політики з охорони навколишнього середовища, створення ефективного кодексу корпоративного управління, дотримання прав людини у відносинах з постачальниками, споживачами і персоналом [1, с. 44-46]. Спочатку визначимось в яких напрямках може проявлятися відсутність соціальної відповідальності бізнесу на українських підприємствах. Д. Задирак зазначає, що тема соціальної відповідальності бізнесу поки що не набула масового звучання так практичного поширення в Україні. Про це свідчать наступні факти: Порушення з боку роботодавців міжнародних прав людини та трудових стандартів; Недотримання законодавчо встановлених соціально-трудових прав і гарантій працівників; Низький рівень заробітної плати; Тривала заборгованість із виплати заробітної плати [2]. Із цього видно, що вчений розглядає більше соціальну відповідальність бізнесу відносно персоналу компанії. Ця діяльність охоплює багато напрямків, зорієнтована на задоволення нагальних потреб суспільства, зумовлена специфікою даного етапу соціалізації економіки та традиційним розв'язання соціальних проблем. В Україні низький рівень поширення соціальної відповідальності пов'язаний також із самим характером отримання прибутку підприємствами. Економічний прибуток провідних українських підприємств досягається за рахунок наявності в їх розпорядженні економічної влади, адміністративного ресурсу, доступу до бюджетних коштів, недосконалою конкуренцією на внутрішньому ринку, штучного завищення цін на вироблену продукцію, заниження рівня оплати праці, скорочення обсягу соціальних витрат. Саме такі фактори виступають основою конкурентної переваги. Більшому поширенню соціальної відповідальності може сприяти інноваційна активність, використання нових технологій, створення нової продукції, у результаті прибуток підприємства формується за рахунок скорочення витрат, підвищення конкурентоспроможності, формування нових ринків товарів або послуг. Саме такий шлях розвитку має більше поширення в розвинених країнах і, як наслідок, вищий рівень соціальної відповідальності бізнесу. Але такий варіант розвитку української економіки сьогодні видається малоймовірним, оскільки вимагає довгострокових фінансових витрат, окрім того, досить ризикований [3, с. 191]. В Україні соціальна відповідальність бізнесу має різні прояви: залежно від положення підприємства на ринку, рівня конкуренції, характеру взаємин з органами державної та місцевої влади, наявності передвиборчої кампанії та інших. Перша форма носить класичний характер, що пов'язано з політикою підприємства щодо реалізації повноцінного соціального партнерства. Друга форма соціальної відповідальності бізнесу може бути пов'язана з отриманням від держави певних привілеїв, можливість розробки та видобутку корисних копалин, надання вигідного державного замовлення. Чи можна в такому разі говорити про етику соціальної відповідальності? На мою думку, це своєрідна форма відповідальності, яка має позаморальний характер. Якщо підприємство виконує всі вимоги, що належать до сфери соціальної відповідальності, то мотив, з якого це робиться, вже є другорядним. Гірше, якщо в керівництва підприємства є почуття відповідальності, воно відчуває каяття, що діяльність із соціальної відповідальності не здійснюється. Для соціальної відповідальності важливим є не мотив чи почуття, а конкретна діяльність з її реалізації. Звичайно, є підприємці, які мають внутрішню мотивацію для реалізації соціальної відповідальності. Третя форма носить більшою мірою примусовий характер, коли соціальна відповідальність є проявом обов'язкової благодійності. Організацію змушують, як правило органи місцевої влади, виявляти відповідальність за свою діяльність і за присутність у даній місцевості. Ефект змушеної відповідальності може мати прямі економічні й адміністративні джерела. Наприклад, організацію змушують упорядкувати навколишню територію, дотримуватися екологічних вимог і т. п. Змушена відповідальність також виникає вимушено. Місцеві влади, піклуючись про середовище, в якому проживають городяни, на території якої працює підприємство, змушені застосовувати різні санкції, прямі чи непрямі, щоб змусити підприємство подбати про соціальне оточення даного підприємства, інакше це підприємство буде знехажати інтересами городян, жителів даної місцевості. Четверта форма соціальної відповідальності зустрічається на містоутворюючих підприємствах. Ураховуючи особливості діяльності таких підприємств, бізнес змушений брати на себе неспецифічні для себе соціальні функції. Містоутворюючі підприємства змушені бути соціально відповідальними для безперебійної роботи підприємств, вирішення господарських проблем міста, головним чином, через самоусунення держави від вирішення даних проблем. Тим більше що в кінцевому рахунку співпраця з місцевою владою і громадянським суспільством виявляється набагато більш успішною [3, с. 189]. У більшості країн ЄС розроблені та функціонують державні програми підтримки і стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, до яких держава долучає компанії приватного і державного секторів до спільного виконання соціально важливих завдань, стимулює бізнес до соціально відповідальної діяльності [4]. **Висновок.** Підходи до вирішення проблем формування соціальної відповідальності бізнесу зводяться до необхідності співпраці всіх зацікавлених сторін: держави, бізнесу і суспільства в цілому. Необхідність діяльності підприємств саме на засадах соціальної відповідальності бізнесу не викликає сумнівів, але економічний і соціальний розвиток залежать від зрілості етики і моралі не тільки бізнес-структур, а й суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Веревкин Л. П. Социальная ответственность бизнеса. Мониторинг общественного мнения / Л. П. Веревкин. 2010. № 1. С. 44-55;
2. Гордієнко Л. А. Моделі корпоративної соціальної відповідальності. / Л. А. Гордієнко. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 2(5).
3. Головінов О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми / О.М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. 2014. № 2(36). С. 187-192.
4. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні. URL: http://www.svb.org.ua/sites/default/files/201310_strategiya_spriyannya_rozvitku_svb_v_ukrayini_spilnota_svb.pdf.